

Gyder og smøger

Af Morten Mølgaard Pedersen

ER DER FORSKEL PÅ LIV OG KUNST? Ikke, hvis man skal tro Claus Høx-broes mikrotekst "Gyder og smøger" fra samlingen *Duerne lurere fra oven* (2014). Et digt der, på sin egen stilfærdige vis, etablerer en sammenhæng mellem den inspiration digterjeget henter i storbyens baggårdsmiljøer, livet som kunstner og selve skriveprocessen.

Det tre ord korte digt lyder i sin helhed "Gyder / og smøger". Et enkelt udsagn med to sideordnede indholdselementer "Gyder" og "smøger" arrangeret omkring en konjunktion. Med deres minimale udtryk skaber ordene billedet af noget ordinært og genkendeligt – smalle, dårligt belyste stræder i en by – og virker på samme tid sært afvisende, måske fordi den dybere mening med digtet ikke er specielt indlysende ved første øjekast.

Begrænsning stiller dog krav om skarphed og med digtets ekstremt fortættede form må ordvalget have afgørende betydning. Ifølge den danske ordbog er substantiverne *gyde* og *smøge* synonyme som betegner en "ret smal og som regel dunkel gade mellem rækker af tætliggende bygninger ofte som gennemgang mellem to større gader". Begge ord kan dog også optræde som verber, hvor at gyde kan betyde henholdsvis: "at lægge æg – som fisk", "at ofre sit liv eller blod for nogen eller noget" eller bruges nedsættende om "tale der udtrykker nogens mening eller følelser. Endelig bruges at smøge og smøger ofte uformelt om det at ryge (cigaretter).

Digtet etablerer altså i første omgang et billede af et bymiljø med smalle, mørke gader mellem tætliggende grupper af bygninger. Gyden. Smutvejen gennem baggårdene, det mindre befærdede og knapt synlige netværk af forbindelsesled mellem byens hovedstrøg. Gyden indrammer det uofficielle bymiljø, hvor livet bag facaderne leves. Opvaskernes, tjenernes, pushernes og de hjemløses miljø. Fraværet af et eksplicit lyrisk jeg giver billedet et snapshot-præg og iscenesætter digtet i mørke, mennesketomme gader.

Det umiddelbare fravær af mennesker og handling er dog kun en overfladetilstand. Ændrer man betoningen af "smøger" og dermed opfatter ordet som slang for cigaretter, opstår der pludselig et (implicit) subjekt i teksten. Hvis der er cigaretter i gyderne, må der vel logisk set også være nogen, der ryger dem? Begge substantiver optræder derudover i præsens og pluralis-form, hvilket indikerer, at det, at ryge smøger i gyder er en både nærværende og tilbagevendende handling for digteren. Det lyriske jeg befinder sig tilsyneladende

dende i en velkendt situation og føler sig hjemme i det miljø, han beskriver.

Denne gradvise forskydning i indholdet fra miljøbeskrivelsen til det implicite registrerende subjekt bliver endnu mere udtalt, når man flytter fokus til første del af det ordpar, der udgør digtets univers.

Anslagsordet "Gyder" kan, som nævnt ovenfor, ligeledes opfattes som et verbum med betydningen at lægge æg – som fisk. Der ligger altså en formeringsmetafor skjult i digtet, som dermed vækker associationer til det at sprede gener og sætte børn i verden. Samtidig giver ordvalget mindelser om "udgydelser" – altså en nedsættende betegnelse for tale der udtrykker nogens mening eller følelser. Det er derfor nærliggende at opfatte digterens ord som en form for afkom. Digtet er en kulturel produktion, som udspringer fra digterjeget og sendes ud i verden for endelig at kappe forbindelsen, når det flytter fra skriveprocessen til udgivet værk. Endvidere kan ordet læses som en selvironisk kommentar til en tekst, de færreste nok i første omgang ville anerkende som et rigtigt "digt", men nok snarere ville opfatte som en mindreværdig "kunstnerisk udgydelse".

Som den ovenstående analyse viser, drager Høxbroes digt parallel-ler mellem levet liv og skrevet liv. De valgte ord er jo net-op *samtidig* substantiver og verber – stedsangivelse og handling i et – foldet ind over hinanden, som et opsmøget skjorteærme.

Erkendelsen af digtets bevidste tvetydighed baner vejen for den sidste forskydning af indholdet fra stemningsskabende miljø til skrifttematik. Digtets indholdselementer kan nemlig også opfattes som to sidestillede handlinger, hvor digterjeget samtidig "Gyder og

smøger". Med andre ord digter han om livet i byens gyder og ryger smøger, mens han digter. Smøgen bliver dermed ledemotivet der forbinder liv og skrift.

Høxbroe uddyber sammenstillingen af levet og skrevet liv flere steder i *Duerne lurder fra oven*. Tydeligst bliver den i digtet "Al den jazz", hvor han skriver: "Jazzen har sneget sig ind i mig / sat sig som en evig feeling i mit indre [...] / altid med i baghovedet / vippende foden på bagerste række / i bussen ud af byen / i taxaens dirrende gearstang / i skriften silende ned ad siderne / jazzen er som beat-poesi / noget man ånder og lever / noget man er" (47).

Digtene lever i byen og af byen som vibration, åndedræt, tilstand. I digtene bliver byen og poesien et. Skriften siler ned ad siderne og sætter spor, som regnen over de vinduer, der vender ansigtet mod gydernes og smøgernes usynlige netværk. Så er der, i sidste ende, forskel på kunst og liv? Nej. Ikke når man, som Claus Høxbroe, skriver, fordi digtet, som jazzen, "bliver den luft man ånder / ånder ord / ånder toner / kronisk sprog på læben / skrift på fingerspidserne (47).